

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เมื่อมนุษย์มีการอยู่ร่วมกันเป็นสังคม ปัญหาจากการกระทบกระทั่งตลอดจนถึงความขัดแย้งต่างๆย่อมเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ บ่อยครั้งที่ความขัดแย้งมีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นจนถึงขนาดมีการใช้กำลังในการแก้ไขปัญหา ในหลายกรณีมีการใช้อาวุธเข้ามาเป็นเครื่องมือในการต่อสู้ ซึ่งประเภทของอาวุธที่นำมาใช้ก็จะแตกต่างกันไป เช่น กรณีสหประชาชาติระหว่างพลเรือน อาวุธที่ใช้อาจเป็นอาวุธที่หาได้โดยง่าย อย่างอาวุธประเภทปืน มีด หรือระเบิดที่ทำด้วยมือ โดยประสิทธิภาพของอาวุธดังกล่าวจะมีน้อยกว่าอาวุธที่ใช้ทางการทหารที่มีอำนาจร้ายแรงมาก ดังที่เราจะเห็นได้จากสงครามที่เกิดขึ้นในระยะหลังไม่ว่าจะเป็นสงครามในประเทศอัฟกานิสถานหรือประเทศอิรัก พัฒนาการทางด้านอาวุธเป็นไปตามความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์ที่ก้าวไปไกลในโลกปัจจุบัน มีการนำเอาสารเคมีและสารชีวภาพมาพัฒนาเป็นอาวุธเคมีและอาวุธชีวภาพ ตามลำดับ ซึ่งประสิทธิภาพของอาวุธเหล่านี้ถือได้ว่าเป็นอาวุธที่มีอำนาจในการทำลายล้างสูง (weapon of mass destruction) และเป็นที่ยึดกังวลต่อประชาคมระหว่างประเทศเป็นอย่างมาก แต่มีใช้เพียงแต่อาวุธสองประเภทนี้เท่านั้น ยังมีอาวุธประเภทอื่นๆที่ก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นต่อบุคคล รัฐและสังคมระหว่างประเทศ

เลเซอร์ (laser) เป็นอีกหนึ่งความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีที่ได้ถูกนำมาประยุกต์ใช้ทางการทหาร กองทัพของแต่ละประเทศส่วนใหญ่จะมีการใช้เลเซอร์ในการวัดระยะทาง (laser range-finder) หรือเลเซอร์ในการชี้เป้าหมาย (laser target designator) โดยเลเซอร์จะช่วยทำให้การคำนวณหาตำแหน่งของเป้าหมายมีความแม่นยำเพิ่มมากขึ้นและจะเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพให้แก่อาวุธประเภทอื่นๆในการปฏิบัติการของอาวุธเหล่านั้น นอกจากนี้ยังมีการใช้เลเซอร์ในการซ้อมรบ (laser simulator) โดยเป็นการใช้แทนกระสุนจริงและดำเนินการซ้อมเหมือนการรบจริงทุกประการ ซึ่งจะมีลักษณะคล้ายกับการเล่นวิดีโอเกมของเด็ก ต่อมาได้มีการพัฒนาไปเป็นอาวุธเลเซอร์ทั้งที่ใช้

¹ Lynn Myring and Maurice Kimmitt, เปิดประตูสู่เลเซอร์ แปลโดย พงษ์จันทร์ จันทยศ. พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร: บริษัท โปรดักทีฟบุ๊ก จำกัด, 2537), หน้า 37.

เพื่อวัตถุประสงค์ในการทำลายวัตถุ (anti – material systems) และที่ใช้เพื่อวัตถุประสงค์ในการโจมตีหรือสังหารบุคคล (anti – personnel systems) ในกรณีของการพัฒนาเพื่อโจมตีบุคคลนี้จะมุ่งต่ออวัยวะบางส่วนของร่างกายเป็นพิเศษคือดวงตา ด้วยเหตุผลที่ว่า โดยธรรมชาติดวงตาของมนุษย์จะมีความไวต่อแสงมาก ดังนั้น ความเป็นไปได้ที่ดวงตาของมนุษย์จะได้รับอันตรายจนถึงขั้นตาบอดมีโอกาสสูงมาก เนื่องจากแสงเลเซอร์จะเข้าไปทำลายเรตินาของดวงตา ทำให้ประสิทธิภาพในการมองเห็นของบุคคลที่ดวงตาได้สัมผัสกับแสงเลเซอร์ต้องสูญเสียไป ในขณะที่ยังไม่มีการรักษาเยียวยาได้ด้วยการรักษาทางการแพทย์และยังไม่มีอวัยวะเทียมใดๆมาทดแทนการทำงานของเรตินาได้ ถึงแม้แสงเลเซอร์จะสามารถป้องกันได้จากการใส่แว่นตาป้องกัน (goggles) แต่ต้องเป็นกรณีที่ทราบความยาวคลื่น (wavelength) ของแสงเลเซอร์นั้นเท่านั้น มิฉะนั้นก็ไม่สามารถป้องกันอันตรายที่จะเกิดขึ้นได้

การตาบอดถือได้ว่าเป็นความพิการที่รุนแรงอย่างหนึ่ง เนื่องจากดวงตาเป็นอวัยวะที่มีความสำคัญต่อประสาทสัมผัสอื่นๆของมนุษย์ เมื่อดวงตามองไม่เห็นจะส่งผลให้ประสาทสัมผัสด้านอื่นลดสมรรถภาพไปด้วย เหลือผู้เคราะห์ร้ายจะต้องเผชิญกับชะตากรรมที่เกิดขึ้นไปจนตลอดอายุขัยของตนเอง การดำเนินชีวิตประจำวันจำเป็นต้องพึ่งพาความช่วยเหลือจากบุคคลรอบข้างทั้งครอบครัวและคนใกล้ชิด ความรู้สึกของการเป็นภาระแก่ครอบครัวและการถูกทอดทิ้งจากสังคมจะเกิดขึ้น โดยที่ไม่มีทางกลับคืนมาเป็นปกติได้คงทำได้เพียงรับมือกับผลที่เกิดขึ้นจากการที่ดวงตาถูกโจมตีด้วยแสงเลเซอร์ในช่วงชีวิตเดียว นับเป็นความทุกข์ทรมานอันหาที่เปรียบมิได้

ประเทศต่างๆ รวมทั้งองค์การระหว่างประเทศต่างตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาที่เกิดขึ้นจากการใช้อาวุธเลเซอร์ เนื่องจากมีความห่วงเกรงว่า หากอาวุธเลเซอร์ที่ทำให้ตาบอดนี้มีการใช้อย่างแพร่กระจายออกไปเป็นวงกว้างมากเท่าไร อาจตกไปอยู่ในความครอบครองของกลุ่มผู้ก่อการร้ายหรือกลุ่มองค์กรอาชญากรรมได้² ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาได้มีการใช้และการพัฒนาอาวุธเลเซอร์ที่ทำให้ตาบอดปรากฏขึ้นให้เห็นมากขึ้น ส่งผลให้เกิดความทุกข์ทรมานในระยะยาว (long – term effect) ต่อบุคคลที่เข้าร่วมสงคราม ดังนั้น ประชาคมระหว่างประเทศจึงเห็นพ้องต้องกันที่ควรจะมีกฎหมายขึ้นเพื่อใช้ควบคุมการใช้อาวุธชนิดนี้ ก่อนที่ความน่าสะพรึงกลัวอันเป็นผลจากการใช้อาวุธจะเกิดขึ้นโดยทั่วไปในการทำสงคราม นับได้ว่าเป็นความพยายามที่จะให้มีการ

² International Committee of the Red Cross. Blinding laser weapons: questions and answers [Online] 1994. Available from: <http://www.icrc.org> [2002, February 2]

ห้ามใช้อาวุธก่อนที่อาวุธจะมีการใช้อย่างแพร่กระจายไปมากกว่านี้³ ดังที่ก่อนหน้านี้ได้มีกฎเกณฑ์ทางกฎหมายออกมาห้ามใช้กระสุนที่สามารถระเบิดได้⁴ คือ ปฏิญญากรุงเฮก ฉบับที่ 3 ว่าด้วยกระสุนระเบิด ค.ศ. 1899 (The 1899 Hague Declaration III concerning Expanding Bullets) ซึ่งเป็นกรณีที่มีความพยายามที่จะให้มีกฎเกณฑ์ออกมาควบคุมก่อนที่การใช้อาวุธ คือกระสุนที่สามารถระเบิดได้จะมีการใช้ออกไปเป็นวงกว้าง เช่นเดียวกันกับความพยายามเกี่ยวกับอาวุธเลเซอร์ที่ทำให้ตาบอด นับว่าเป็นนัยยะที่ดีต่อสังคมระหว่างประเทศ เพราะอาวุธบางประเภทหากปล่อยให้แพร่กระจายไปแล้วก็ยากต่อการควบคุม เช่น กรณีอาวุธเล็ก (small arms)

คณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศ (International Committee of the Red Cross: ICRC) และประเทศสวีเดนเป็นคณะทำงานในระยะแรกที่เริ่มผลักดันและกระตุ้นให้ประชาคมระหว่างประเทศพิจารณาการสร้างกฎเกณฑ์ควบคุมอาวุธเลเซอร์ที่ทำให้ตาบอด โดยเฉพาะอย่างยิ่งคณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศซึ่งเป็นองค์การระหว่างประเทศที่มีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินงานด้านมนุษยธรรมภายใต้หลักกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ ได้จัดให้มีคณะทำงานศึกษาเกี่ยวกับแง่มุมต่างๆ ที่เกี่ยวกับอาวุธเลเซอร์ และจัดประชุมเกี่ยวกับอาวุธเลเซอร์ที่ทำให้ตาบอดขึ้นในช่วงระหว่างปี ค.ศ. 1989 – ค.ศ. 1991 รวมทั้งสิ้น 4 ครั้ง โดยแต่ละครั้งได้มีผู้เชี่ยวชาญในด้านต่างๆ มาร่วมประชุม เช่น ผู้เชี่ยวชาญทางด้านเทคนิคเกี่ยวกับอาวุธเลเซอร์ นักจิตวิทยา ผู้แทนทางการแพทย์ บุคลากรทางการแพทย์ที่เชี่ยวชาญด้านดวงตา รวมไปถึงผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายระหว่างประเทศ และกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ ซึ่งแต่ละครั้งจะเน้นประเด็นที่แตกต่างกันออกไป กล่าวคือ การประชุมครั้งแรกเป็นการเน้นถึงเทคโนโลยีทางด้านเลเซอร์ การประยุกต์ใช้เลเซอร์ทางการแพทย์ และผลกระทบของเลเซอร์ต่อดวงตา ในการประชุมครั้งที่สองได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์ถึงทิศทางในหลักการทางการแพทย์ของการใช้อาวุธเลเซอร์ในสนามรบ สำหรับการประชุมครั้งที่สามเป็นการพิจารณาถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการที่ตาบอด โดยทำการศึกษาเปรียบเทียบกับ การบาดเจ็บแบบ

³ International Committee of the Red Cross. Annual Report: Regulations on Weapons [Online]. Available from: <http://www.icrc.org> [2002, February 13]

⁴ International Committee of the Red Cross. Review Conference of the States Party to the United Nations Convention on Certain Conventional Weapons (CCW), Vienna 25 September – 13 October 1995 Vienna Diplomatic Conference Achieve New Prohibition on Blinding Laser Weapons and deadlock on Landmines [Online]. Available from: <http://www.icrc.org> [2002, February 12]

อื่นที่อาจเกิดขึ้นได้เนื่องจากการเข้าร่วมในข้อพิพาททางอาวุธหรือสงคราม และในการประชุมครั้งที่สี่ ซึ่งเป็นครั้งสุดท้ายนั้น ที่ประชุมเน้นด้านกฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการใช้อาวุธเลเซอร์ที่ทำให้ตาบอด รวมทั้งพิจารณาถึงกฎเกณฑ์ทางกฎหมายที่เป็นไปได้ในอนาคต⁵

ต่อมาในปี ค.ศ.1995 ได้มีการจัดประชุมเพื่อทบทวนอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการห้ามหรือการจำกัดการใช้อาวุธที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายเกินขนาดหรือไม่จำกัดเป้าหมาย ค.ศ.1980 (The 1980 United Nations Convention on Prohibitions or Restrictions on the Use of Certain Weapons Which May be Deemed to be Excessively Injurious or to Have Indiscriminate Effects) หรือที่เรียกโดยย่อว่า “ the 1980 Certain Conventional Weapons: CCW 1980 ” ขึ้น ณ กรุงเวียนนา ประเทศออสเตรีย และที่ประชุมได้ให้ความเห็นชอบที่จะให้มีพิธีสารฉบับที่ 4 ว่าด้วยการควบคุมอาวุธเลเซอร์ที่ทำให้ตาบอด (Protocol IV on Blinding Laser Weapons 1995) แผนกแนบท้ายอนุสัญญาอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการห้ามหรือการจำกัดการใช้อาวุธที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายเกินขนาดหรือไม่จำกัดเป้าหมาย ค.ศ.1980⁶ โดยหลักการในพิธีสารฉบับนี้ได้กำหนดห้ามการใช้และการโอนซึ่งอาวุธเลเซอร์ที่ถูกออกแบบมาโดยเฉพาะทำให้ตาบอด รวมทั้งกำหนดหน้าที่ให้รัฐภาคีมีความระมัดระวังในการใช้เลเซอร์ระบบอื่น เพื่อมิให้เกิดการตาบอดขึ้น

อย่างไรก็ตาม แม้ปัจจุบันเราจะมีกฎหมายที่ออกมาเพื่อควบคุมการใช้อาวุธเลเซอร์ที่ทำให้ตาบอดแล้วก็ตาม แต่พิธีสารฉบับนี้ยังมีข้อบกพร่องอยู่หลายประการ เหตุเนื่องจากระยะเวลาในการประชุมที่จำกัดและประเทศต่างๆ ไม่สามารถตกลงกันได้ในเรื่องที่กำหนดที่จะให้มีในพิธีสาร อันเป็นผลมาจากการที่ประเทศเหล่านั้นเกรงว่า การพัฒนาระบบเทคโนโลยีทางด้านเลเซอร์ของตนจะตกอยู่ภายใต้ข้อจำกัดของพิธีสาร อีกทั้งประเทศมหาอำนาจที่มีพัฒนาการด้านอาวุธก้าวล้ำมากกว่าประเทศอื่น เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ก็ได้ลงนามในพิธีสารฉบับนี้แต่อย่างใด จึงทำให้ความมุ่งประสงค์ที่จะควบคุมการใช้อาวุธเลเซอร์ที่ทำให้ตาบอดยังไม่บรรลุประสิทธิผลเท่าที่ควร ดังนั้นผู้เขียน

⁵ Louise Doswald – Beck, Blinding Weapons: Reports of the meeting of experts convened by the International Committee of the Red Cross on Battlefield Laser Weapons 1989 – 1991 (Geneva: International Committee of the Red Cross, 1993), p.19.

⁶ International Committee of the Red Cross, “The Vienna Conference: Success on blinding laser weapons but dead lock on landmines,” International Review of the Red Cross 309 (December 1995), p. 672.

เห็นว่ามีความจำเป็นที่จะทำการศึกษาถึงสภาพปัญหาจากการใช้อาวุธเลเซอร์ที่ทำให้ตาบอด ข้อบกพร่องของพิธีสารฉบับดังกล่าว รวมทั้งศึกษาหามาตรการในทางระหว่างประเทศที่จำเป็นต่อการควบคุมอาวุธเลเซอร์ที่ทำให้ตาบอด รวมทั้งกฎหมายภายในประเทศบางประเทศเพื่อที่จะทำให้การควบคุมอาวุธเลเซอร์ที่ทำให้ตาบอดเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

1.2 สมมติฐาน

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ตั้งอยู่บนสมมติฐานที่ว่า การใช้อาวุธเลเซอร์ที่ทำให้ตาบอดเป็นการใช้อาวุธในลักษณะที่จะก่อให้เกิดการบาดเจ็บร้ายแรงเกินเหตุหรือความทุกข์ทรมานโดยไม่จำเป็น ซึ่งต้องห้ามตามหลักกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ แม้ว่าในปัจจุบันพิธีสารว่าด้วยอาวุธเลเซอร์ที่ทำให้ตาบอดจะมีผลบังคับใช้แล้วก็ตาม แต่ว่าหลักการในพิธีสารยังขาดความชัดเจน ดังนั้นจึงน่าจะใช้ฐานอื่นของกฎหมายระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจารีตประเพณีระหว่างประเทศ และสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ เพื่อควบคุมอาวุธเช่นว่าให้มากยิ่งขึ้น

1.3 วัตถุประสงค์ทางการศึกษาวิจัย

- (1) เพื่อศึกษาถึงสถานการณ์และสภาพปัญหาเกี่ยวกับการใช้อาวุธเลเซอร์ที่ทำให้ตาบอด และหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น
- (2) เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ถึงแนวทางของกฎหมายระหว่างประเทศเกี่ยวกับการควบคุมอาวุธเลเซอร์ที่ทำให้ตาบอด
- (3) เพื่อศึกษาถึงข้อบกพร่องของกฎหมายระหว่างประเทศที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน มาตรการบังคับใช้และแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

1.4 ขอบเขตของการศึกษาวิจัย

- (1) การวิจัยจะเน้นการศึกษาและวิเคราะห์กฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมการใช้อาวุธเลเซอร์ที่ทำให้ตาบอด
- (2) ศึกษาและวิเคราะห์อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการห้ามหรือการจำกัดการใช้อาวุธที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายเกินขนาดหรือไม่จำกัดเป้าหมาย ค.ศ. 1980 และพิธีสารว่า

ด้วยอาวุธเลเซอร์ที่ทำให้ตาบอด ค.ศ. 1995 รวมทั้งกฎหมายภายในของแต่ละประเทศที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมอาวุธเลเซอร์ที่ทำให้ตาบอด

- (3) ศึกษาถึงข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการใช้อาวุธเลเซอร์ที่ทำให้ตาบอด และผลกระทบที่เกิดขึ้นทั้งต่อปัจเจกชนและสังคม
- (4) ศึกษาและวิเคราะห์แนวทางในการแก้ไขปัญหาในระดับระหว่างประเทศ ภายในประเทศ และบทบาทขององค์การระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

1.5 วิธีการดำเนินการศึกษาวิจัย

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นการวิจัยทางเอกสาร (documentary research) ในเชิงพรรณนาและวิเคราะห์ข้อมูลเอกสารต่างๆ ทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ซึ่งได้มาโดยการศึกษา ค้นคว้าจากหนังสือ บทความ วารสาร หนังสือพิมพ์ ข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต เอกสารเผยแพร่ของหน่วยงาน รัฐบาลและเอกชน รายงานการสัมมนา รายการการวิจัย วิทยานิพนธ์ โดยการค้นคว้าจากสถานที่ต่างๆ ดังนี้

- (1) ห้องสมุดคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- (2) ห้องสมุดสถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- (3) ห้องสมุดคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- (4) ห้องสมุดคณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- (5) ห้องสมุดสัญญา ธรรมศักดิ์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- (6) ห้องสมุดปริทัศน์ มนมยงค์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- (7) ห้องสมุดคณะกรรมการกษาคระหว่างประเทศ
- (8) ห้องสมุด ESCAP องค์การสหประชาชาติ
- (9) อินเทอร์เน็ต

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- (1) เพื่อให้ทราบถึงสภาพปัญหาเกี่ยวกับการใช้อาวุธเลเซอร์ที่ทำให้ตาบอด
- (2) เพื่อให้ทราบแนวทางในทางกฎหมายระหว่างประเทศ กฎหมายต่างประเทศ กฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมอาวุธเลเซอร์ที่ทำให้ตาบอด

- (3) เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อหน่วยงานและบุคคลที่สนใจในการศึกษากฎหมายระหว่างประเทศเกี่ยวกับการควบคุมอาวุธเลเซอร์ที่ทำให้ตาบอดและเป็นแนวทางแก่ผู้ที่จะทำการศึกษาในปัญหาของกฎหมายระหว่างประเทศในเรื่องนี้ต่อไป